

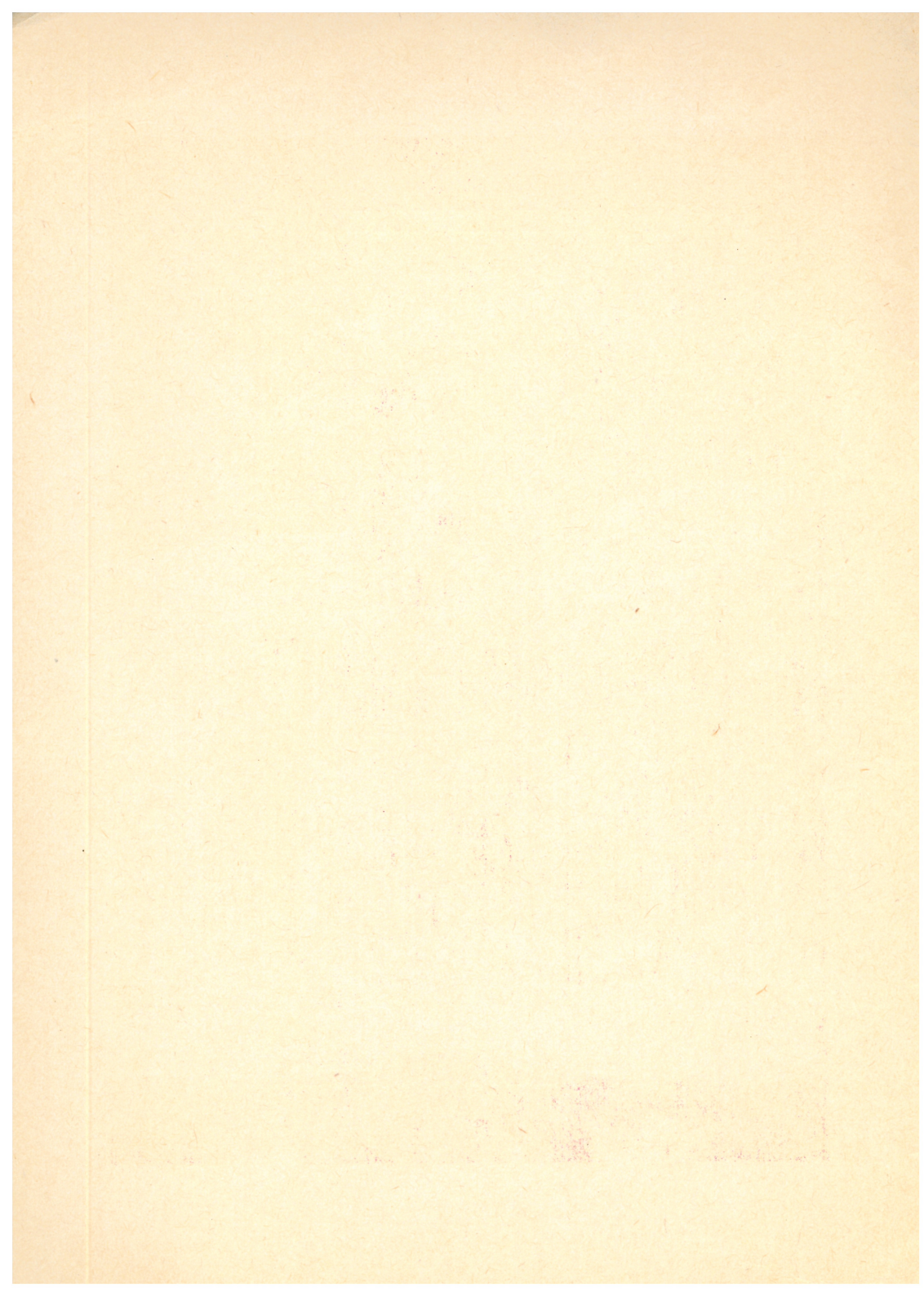

ŠTÁTNA FILHARMÓNIA KOŠICE

II. MEDZINÁRODNÝ
ORGANOVÝ
FESTIVAL

MÁJ 1972

KOŠICE, DÓM SV. ALŽBETY

OTVÁRACÍ KONCERT
II. MEDZINÁRODNÉHO ORGANOVÉHO FESTIVALU
PIATOK 12. MÁJA 1972 O 19.30 HOD. — DÓM SV. ALŽBETY

JÓZEF SERAFÍN

Poľsko

Program :

- Jakub Sowa: Salve Regina
J. Rohaszewski: Canzona
J. S. Bach: Chorálová predohra
Fantázia a fúga g mol
Tadeusz Machl: Etuda č. 5
César Franck: Fantázia A dur

* * * * *

JÓZEF SERAFÍN narodil sa r. 1944 v Krakove. Študoval u prof. Bronislawa Rutkowského a doc. Jána Jargóna na Vysokej škole hudobnej v Krakove. Štúdiá ukončil s vyznamenaním. Absolvoval majstrovský kurz u prof. Flor Peetersa v Malines (Belgicko). Teraz vedie organovú triedu na Vyššej hudobnej škole v Krakove. Získal dvakrát prvú cenu — v súťaži starej hudby v Lodži (1964) a v organovej súťaži vo Varšave (1967). Často účinkuje na organových festivaloch v Poľsku. Okrem toho hosťoval už v Československu a Sovietskom zväze. Spolupracoval aj s Krakovskou filharmóniou pri predvedení Pendereckého skladby „Lukášové pašie“ v Rakúsku, Maďarsku a Československu.

Jeho gramofónové nahrávky obsahujú diela poľských autorov i skladby klasických majstrov.

Od septembra r. 1970 pokračuje v štúdiách u prof. Antona Heilera na Hudobnej akadémii vo Viedni.

DRUHÝ KONCERT
II. MEDZINÁRODNÉHO ORGANOVÉHO FESTIVALU
STREDA 17. MÁJA 1972 O 19.30 HOD. — DÓM SV. ALŽBETY

GARRI GRODBERG

ZSSR

Program :

JOHANN SEBASTIAN BACH (1685—1750):

- Partita c mol
- Prelúdium a fúga Es dur
- Prelúdium a fúga d mol
- Chorálová predohra „Aus der Tiefe rufe ich“
- Organové spracovanie chorálu „Lebt Gott, Ihr Christen,
allzugleich“
- Organové spracovanie chorálu „Num komm der Heiden Heiland“
- Organové spracovanie chorálu „Wir glauben all'an einen Gott“
- Passacaglia c mol.

* * * * *

GARRI GRODBERG, vynikajúci a populárny sovietsky organista pochádza z Litvy a narodil sa v r. 1929. Moskovské konzervatórium ukončil v r. 1955 v dvoch odboroch — klavír a organ. Koncertný repertoár G. Grodberga zahŕňa organovú hudbu všetkých dôb, hlavné miesto však patrí J. S. Bachovi. Ako prvý v ZSSR v r. 1965—1968 predviedol tri monumentálne koncertné cykly, venované starej organovej hudbe, organovým dielam Bachovým a zborom z 13.—18. storočia. Nadšeným organizátorom prvého hudobného festivalu, nesúceho meno J. S. Bacha bol v r. 1969 v ZSSR G. Grodberg. Pre tvorivý a interpretačný spôsob Grodbergov je príznačné absolútne ovládanie celého rozsahu vyjadrovacích prostriedkov nástroja. V poslednom čase sa umelec obrátil k súčasnosti a začal pátrať po ich väzbách so starou hudbou. Tak vznikol cyklus francúzskej organovej hudby a druhý cyklus „Stará a súčasná organová hudba“. G. Grodberg často vystupuje s veľkými hudobnými telesami. Mnohé skladby v jeho predvedení boli nahrané na gramofónové platne. Hru G. Grodberga vyznačuje hlboké pochopenie obsahu diela, jasná interpretácia formy a bezvadné predvedenie.

J. S. BACH (1685—1750). Zhrnul vo svojom veľkolepom organovom diele všetky skúsenosti a znalosti, ku ktorým organové umenie až do jeho obdobia dospelo a pridal k nemu svoju geniálnu nápaditosť a svojskosť. Výsledok tejto syntézy je jedinečný: Bach je pre nás dovŕiteľom jednej veľkej epochy hudobného vývoja a neprekonateľným majstrom organovej hry. Lste sa v ďalších storočiach vystupňovala virtuoza, snáď vďaka zdokonaleným nástrojom sa mohla stupňovať zvuková stránka, nič však neprekonalo Bachovu architektonickú dokonalosť a hĺbku jeho skladieb. Avšak aj Bach prechádzal rôznymi etapami poznania a vývoja. Za svojho weimarského pobytu našiel dosiaľ nepoznaný zdroj inšpirácie v starej francúzskej a talianskej tvorbe. Z weimarského obdobia pochádza **Fantázia G dur**. Je riešená v trojdielnej forme, s nápadným odlíšením jednotlivých dielov, čo priam prekvapuje. Prvý diel je charakterizovaný šesťnástinovým pohybom, kým stredný diel je vyplnený prieťahmi, nónovými a septimovými akordami, ktoré vznikajú z bohato sa prepletajúcich melodických línií. Posledný diel je vlastne vyslobodením zo zvukového prívahu a charakterizujú ho rýchle behy. Trojdielnosť skladby, rozličnosť pohybu a polyfónny stredný diel, to sú znaky talianskej ouvertúry. Aj korene práce s prieťahmi a disonančnou harmóniou siahajú k hudbe talianskych majstrov. Nasledujúce skladby vznikli buď ku koncu Bachovho weimarského obdobia, alebo už v Köthene. **Fantázia a fúga g mol** vznikli nezávisle na sebe. Fantázia asi o niečo skôr ako fúga. Aj v nej možno badať stopy vplyvu staršej talianskej hudby. Fúga vznikla v Hamburgu pri príležitosti Bachovej účasti na konkurze o organové miesto. Fantázia má improvizáčny charakter, je plná smelých chromatických harmónií a recitatívnych pasáží. Téma fúgy pochádza z holandskej ľudovej piesne. Uprostred fúgy sa objavuje nový, krátky výrazný motív, ktorý je v ďalšom priebehu skladby samostatne spracovaný. Oproti výbuchom fantázie pôsobí fúga svojím pokojom ako uspokojivá odpoveď na mučivé otázky fantázie. **Prelúdium a fúga d mol**. Fúga je vlastnou úpravou skladateľovej fúgy z prvej husľovej sonáty g mol. Bach, ktorý k svojej činnosti potreboval stále veľké množstvo skladieb, často sa vracal k svojim skladbám a tieto upravoval pre iné nástroje. Transpozícia fúgy z g mol do d mol bola nutná kvôli klávesovému rozsahu organu. Oproti originálu rozšíril Bach fúgu o 4 takty, aby mohol uviesť tému tiež v base. Malé prelúdium je k fúge prikomponované. **Passacaglia c mol** je posledným dielom, patriacim do Bachovho Köthenského obdobia. Bach sa tu znovu vrátil k forme, ktorá v jeho čase už nebola používaná. Passacaglia má svoj pôvod v starom špenielskom

tanci. Charakterizoval ju opakujúci sa bas, nad ktorým sa improvizovali variácie. Téma passacaglie je 8-taktová a je na nej vybudovaných 20 variácií. Prvé dve variácie sú harmonické a ostatné kontrapunktické. Téma je spracovaná aj v nasledujúcej fúge, za dôsledného doprovodu nielen stálej protivity, ale i druhého kontrapunktu.

Na vrchole svojich tvorivých síl v Lipsku píše Bach svoje vrcholné cyklické organové dielo, ktoré aj vlastným nákladom roku 1739 vydal. Tento Bachov cyklus uvádza **Prelúdium Es dur** a zakončuje ho trojitá fúga v tej istej tónine. Slávnostná hlavná téma prelúdia, plynúca vo výraznom bodkovanom rytme, sa strieda s dvoma kontrapunktickými vedľajšími myšlienkami. Tri témy fúgy, prvá vokálne vážna, druhá vzdušná — živá, tretia pohyblivá — energická, sú exponované postupne, takže za sebou vlastne nasledujú tri fúgy. Téma prvej fúgy je, pravda, citovaná v priebehu druhej i tretej fúgy. **Prelúdium a fúga C dur**. Vyznačuje sa mimoriadnou dômyselnosťou kontrapunktickej práce a myšlienkového sústredenia. Prelúdium vyrastá spracovaním dlhej témy, ktorá je zložená zo štyroch veľmi odlišných motívov. To skladateľovi umožnilo pracovať s jednotlivými motívmi. V base znie stále kontrastný ostinálny motív. Fúga je zo všetkých Bachových organových fúg najbohatšia na kontrapunktické spracovanie a najdôslednejšia v motivickej jednoliatosti. Niet v nej jedného taktu, aby téma nezaznela a behom skladby je téma citovaná viac ako 50-krát. Pedál vo fúge nastupuje až v okamihu gradácie a prináša tému už len v augumentácii. **Prelúdium a fúga G dur** má vo svojom výraze niečo z mladistvej ohnivosti. Bach už nie je tak štedrý v invencii, pracuje sústredenejšie a hudba pôsobí logicky sústredenou prácou. Vyžaruje z nej optimizmus a životná radosť. Vo fúge s fanfárovou témou, výraz radosti kvôli zákonitostiam výstavby formy nie je už taký elementárny ako v prelúdiu. **Šesť triových sonát** bolo napísaných ako študijná látka pre Friedmannovho syna. Nie je jasné, či neboli myslené pre pedálové čembalo. Vznikli asi okolo roku 1730. Forkel píše, že „nie je možné ani dosť dobre písať o kráse týchto sonát“. Správa Forkelova, že Friedmann ďakuje za svoju dokonalú techniku týmto sonátam, je vierohodná. Ich prevedenie vyžaduje úžasnú precíznosť a sústredenosť. V **Chorálových predohrách** Bach spočiatku prebral formy svojich predchodcov a len koncom weimarského obdobia vytvára z nich samostatný typ chorálovej predohry. Do tejto oblasti patrí aj Päť partít. **Partita c mol** vznikla okolo roku 1720 a vytvára ju vlastne 9 variácií na tému chorálu.

J. SOWA a J. ROHASZEWSKI (asi 16. stor.) patria do reťaze skladateľov, ktorí sa pričínili o rozkvet renesančnej hudby a rozkvet polyfónie v Poľsku. Renesancia totiž mala v Poľsku svoje špecifické znaky. Poľský viachlas rástol z nizozemskej polyfónie a zo školy Josquina de Près. Vzácnym prameňom pre poznanie poľskej hudby 16. stor. sú organové tabulatúry. Celé toto obdobie, obdobie poľskej hudobnej renesancie, nazývajú historici výstižne a bez preceňovania „zlatým vekom poľskej hudby“.

CÉSAR FRANCK (1822—1890). Organ bol najmohutnejším inšpirátorom a životným osudom C. Francka. Organový vplyv nájdeme i v jeho orchestrálnych, komorných a klavírných skladbách, nie v zmysle technickom, ale vo zvukovom ideále. K tomu pristupuje i majstrovstvo polyfónie, zvlášť kánonu a fúgy, demonštrované i v neorganových skladbách. V organových skladbách dokázal, že i organ je vhodný pre vyslovenie romanticky ladenej a výrazovo vzrušenej hudobnej myšlienky. Skladba **Prelúdium, fúga a variácie** je venovaná skladateľovi Saint-Saënsovi. Skladba je písaná v tradičnej kontrapunktickej forme, ako ju poznáme u jeho predchodcov. Hudobný proces je však celkom nový, dokonca aj v priebehu prísnej fúgy nápadne romantický, slobodný a výrazovo bohatý. Do tohto obdobia tvorby Francka patrí aj **Fantázia A dur**.

JEHAN ALAIN (1911—1940). Prelom 19. a 20. storočia znamená vo francúzskej organovej hudbe vývoj bohatej, efektnej nástrojovej štylizácie, po stránke formálnej príklon k viacčasťovej organovej symfónii a k náladovým skladbám impresionistického ladenia. Alain bol veľkou nádejou francúzskej hudby. Zahynul na bojisku II. svetovej vojny mladý, 29-ročný. Býva niekedy nazývaný francúzskym Janáčkom, čo však nevystihuje presne jeho sloh, v ktorom akoby sa spájala stredoveká magičnosť s nesmierne zložitým a psychologicky účinným slohom moderným. Autor dnes hranej témy Clément Jannequin (1485—1560), bol najväčším majstrom starého francúzskeho chansonu a jedným z prvých skladateľov, ktorý sa odvážil hudbou kresliť podrobne dejinné udalosti. **Litánie** spracovávajú krátky melodický úsek, ktorý má charakter gregoriánskeho chorálu, formou efektných variácií. Je to v podstate jediná veľká gradácia, ktorá sa stupňuje až k extázne dramatickému záveru.

PAUL HINDEMITH (1895—1963). Niet snád' sólového nástroja, pre ktorý by nebol napísal sonátu. U organu svoj plán prekročil, vytvoril tri, v ktorých oživil tradície nemeckej organovej polyfónie. Z hudobného textu prvej organovej sonáty (z roku 1937) vyniká, že je to skladba dvojčasťová. Klasické sonátové znaky pripomína len vstupný diel prvej časti, kde energická hlavná téma kontrastuje s druhou témou. Ďalší priebeh hudby však už klasickému modelu nezodpovedá a nastupuje hneď rozsiahly diel scherzový, ktorý určuje celý ďalší obsah prvej časti. Druhá časť sa rozkladá na tri diely. Prvý — pomaly a spevný, pripomína voľné časti barokových, triových sonát. Druhý diel tvorí dynamicky vygradovaná fantázia a tretí diel má podobu kľudnej dohry, majúcej rondové znaky.

Druhá sonáta (z roku 1937) má už všetky znaky klasickej koncepcie, prísnej logiky v stavebnom poriadku s fúgou v poslednej časti, ktorá však nenarastá do grandiózneho záveru, ale stráca sa v meditatívnom zamyslení.

Tretia sonáta (z roku 1940) je skomponovaná na motívy starých ľudových piesní.

TADEUSZ MACHL (1922). Prvou z jeho organových kompozícií je Cyklus 5 etud virtuózných, nakomponovaný v roku 1950. Prvé štyri etudy tohto cyklu sú výlučne virtuózneho charakteru. Posledná, piata etuda cyklu, kontrastuje s predchádzajúcimi a vyznačuje sa širokou lyričnosťou. Svojou melodičnosťou si získala veľkej popularity. Z organovej tvorby Machla spomeňme 4 koncerty pre organ a orchester, Koncert pre 3 organy a orchester (napísaný pre mesto Lezaik), Triptych pre organ, Piesne pre organ. Machl je protektorom a vedúcim katedry kompozície na Vysokej škole v Krakove.

F. PEETERS (1903). Patrí medzi popredných belgických organistov a skladateľov. Od roku 1925 pôsobí ako profesor organovej hry. Na početných koncertoch zaujal najmä skvelým improvizáčnym umením. Jeho tvorba pre organ je veľmi rozsiahla a na dnešnom koncerte odznie jeho Modálna suita.

TRETÍ KONCERT
II. MEDZINÁRODNÉHO ORGANOVÉHO FESTIVALU
STREDA 24. MÁJA 1972 O 19.30 HOD. — DŮM SV. ALŽBETY

IVAN SOKOL

Program :

- Paul Hindemith: Sonáta č. 2
 Lebhaft — Ruhig bewegt — Fuge,
 Mässig bewegt, heiter
- Johann Sebastian Bach: Prelúdium a fúga C dur
- Paul Hindemith: Sonáta č. 3
 Mässig bewegt — Sehr langsam —
 Ruhig bewegt
- Johann Sebastian Bach: Fantázia G dur
- Paul Hindemith: Sonáta č. 1
 Mässig schnell — Sehr langsam —
 Phantasie, frei — Ruhig bewegt

* * * * *

IVAN SOKOL narodil sa v r. 1937 v Bratislave. Organ študoval na bratislavskom konzervatóriu a na Akadémii múzických umení v Prahe. Koncertoval v ZSSR, Poľsku, Maďarsku, Juhoslávii, NDR, NSR, Belgicku, Švajčiarsku, Francúzsku a i.

Spolupracuje s poprednými našimi a zahraničnými orchestrami. V ČSSR uviedol premiéry organových skladieb význačných zahraničných a domácich autorov. Pravidelne spolupracuje s Čs. televíziou a Čs. rozhlasom. Nahráva i pre gramofónovú spoločnosť SUPRAPHON.

S úspechom vystupoval na Medzinárodnom hudobnom festivale „Pražská jar“ a na organových festivaloch v Bruseli, Krakove a Wroclavi.

Je laureátom medzinárodnej organovej súťaže J. S. Bacha v Lipsku. V roku 1967 dostal cenu mesta Košíc za interpretáciu diela J. S. Bacha.

Je dramaturgom slovenského organového festivalu. V súčasnom čase pôsobí ako profesor organovej hry na Konzervatóriu v Košiciach.

ZÁVEREČNÝ KONCERT
II. MEDZINÁRODNÉHO ORGANOVÉHO FESTIVALU
PONDELOK 29. MÁJA 1972 O 19.30 HOD. — DÓM SV. ALŽBETY

PETER HURFORD

Veľká Británia

Program :

Johann Sebastian Bach:	Prelúdium a fúga G dur
Triová sonáta C dur
Allegro — Largo — Allegro
Jehan Alain:	Variácie na tému
Clémenta Jannequina
Litánie
César Franck:	Prelúdium, fúga a variácie
Flor Peeters:	Modálna suita
Chorál — Scherzo — Adagio —
Toccata

* * * * *

PETER HURFORD, narodený v r. 1930, študoval v Cambridge hudbu a právo. V r. 1950 získal diplom na medzinárodnej organovej súťaži v Ženeve. Dnes je jedným z najangažovanejších anglických koncertných organistov. V posledných desiatich rokoch koncertoval vo viacerých štátoch Európy, USA, v Kanade, Austrálii, na Novom Zélande. V akademickom roku 1967—1968 vyučoval hru na organe na hudobnej fakulte Univerzity v Cincinnati (USA) a absolvoval rad koncertov z hudby 18. storočia. Špecializuje sa na Bachovu tvorbu, jeho organové diela nedávno nahral na gramoplatne. Je autorom návrhu nového organa Kráľovskej hudobnej akadémie v Londýne a konzultoval stavbu organa v Sydney. Ako člen poroty sa zúčastnil na medzinárodných súťažiach v Prahe a Bruges.

Peter Hurford je zakladateľom úspešného medzinárodného organového festivalu, ktorý predstavil verejnosti niekoľko veľmi nadaných mladých organistov z rôznych krajín. Je tiež členom výkonnej rady Kráľovskej organovej školy a pre túto školu spolu s inými navrhol nový koncertný nástroj.

Na nákupy módnych tovarov

počas KHJ Vás pozýva

